

GLIMT AF FAMILIEN LIEPELTS LIVSHISTORIE

■ Af Kai Kjær-Hansen

Else Marie og Karlheinz Liepelt ca. 1949

"Berliner-barnet" Karlheinz Liepelt

Karlheinz Liepelt, der var født af tyske forældre, kom første gang til Danmark i 1920. Han var dengang 14 år. Som barn havde han oplevet Første Verdenskrig i Tyskland. Gennem Den Danske Kirke i Berlin kom han som "berliner-barn" på ferieophold hos tømrermester Thomas Thomsen og familie i Vildbjerg i Midtjylland. Dette gentog sig de to efterfølgende somre. Teenagerne Karlheinz og tømrermesterens datter Else Marie blev i de somre forelsket i hinanden.

Efter studentereksamen studerede han teologi ved forskellige tyske universiteter – i 1926 også ved Københavns Universitet, bl.a. under professor Frederik Torm, daværende formand for Israelsmissionen i Danmark.

I 1932 blev Karlheinz og Else Marie gift i Vildbjerg. På det tidspunkt var han blevet præst for den evangelisk-lutherske kirke i Sorau-Sagan i den østlige del af Tyskland. Menigheden havde nu fået et præstepar.

Efter store besværligheder i nazi-Tyskland og en dramatisk flugt i februar 1945 kom familien til Danmark – som tyske flygtninge. Ikke underligt, at især den danskfødte præstefru, Else Marie Liepelt, havde det svært ved at blive betragtet som tysk flygtning i Danmark. Men da hun var blevet gift i 1932, mistede hun sit danske statsborgerskab og fik det først tilbage i 1963. Pastor Liepelt fik dansk statsborgerskab i 1969.

Flygtningepæsten Liepelt som præst for tyske flygtninge i Danmark

Efter ankomsten til Danmark følte pastor Liepelt sig kaldet til at drage tilbage til sin menighed i Tyskland. De politiske forhold umuliggjorde dog dette. Snart efter blev han præst for tyske flygtninge i Jylland.

Det var Den Danske Kirketjeneste, der ansatte ham. Da de tyske myndigheder tilbød ham at blive uinformeret militærpræst med løn på majoritniveau afslag han tilbuddet. Under krigen havde han afslået at komme til Danmark for at fungere som tolk for den tyske besættelsesmagt.

I løbet af 1948 havde de fleste tyske flygtninge forladt Danmark. Efter omkring tre og et halvt år som flygtningepæst læste Liepelt i toget hjem fra en flygtningelejr, at Israelsmissionen søgte to præstepar til tjeneste i Montevideo i Uruguay.

25 års tjeneste for

Den Danske Israelsmission

I midten af januar 1949 blev Liepelt antaget som missionær for Israelsmissionen med henblik på tjeneste i Montevideo, Uruguay. Dette blev dog ikke til noget, idet man ikke opnåede indrejsetilladelse til familien. Liepelt rejste derefter rundt i Danmark og talte Israelsmissionens sag. Desuden foretog ægteparret orienteringsrejser i Marokko og Algeriet.

I efteråret 1952 drog familien Liepelt til Algier som Israelsmissionens udsendinge.

Også dér ventede dem bomber og terror i forbindelse med Algeriets kamp for uafhængighed. I 1964 flyttede de til Nice i Frankrig, da der i byen Algier så at sige ikke var flere jøder tilbage. De afsluttede deres tjeneste for Den Danske Israelsmission i 1974.

Familien Liepelt – fra nazi-Tyskland til Danmark

I september 1932 kom Karlheinz Liepelt, evangelisk-luthersk præst, tilbage til sin menighed i Sorau-Sagan i det østlige Tyskland sammen med danske Else Marie Thomsen, som han netop var blevet gift med i Danmark. I slutningen af januar 1933 blev Adolf Hitler udråbt som Tysklands rigskansler. Godt og vel et år senere kom pastor Liepelt på forsiden af tyske aviser på grund af sine anti-nazistiske holdninger.

Liepelts tale om "Folk og Fædreland" i 1934

I maj 1934 fik Liepelt en invitation til at tale ved en kirkefest i en nabomenighed. Det opgivne emne lød: "Folk og fædreland". I forsamlingen var der også mænd i S.A.-uniform. I sit foredrag gav han bl.a. udtryk for, at det ikke var tilstrækkeligt at kæmpe for ens jordiske fædreland, man at man som kristne skulle kæmpe for Guds rige, som strakte sig ud over alle grænser. Liepelt nævnte i foredraget også det jødiske folk og understregede, at frelsen var kommet til os gennem jøderne. Han antydede, at man var ved at træde dette folk under føde, skønt det var Guds folk – uanset om man ville tro det eller ej.

Om reaktionen på talen skrev Liepelt senere:

"Der var tilsyneladende ingen reaktion efter min tale. Men næste dag kom der et langt referat i en avis, som beskyldte mig for landsforræderi og krævede, at jeg skulle anbringes i koncentrationslejr. Andre aviser berettede ligeledes om mig. Endnu samme aften kom jeg i fængsel. Da jeg kort tid efter blev sendt hjem, var det med ordre

om at pakke min kuffert til koncentrationslejr. Dog dér kom jeg ikke. I stedet skulle jeg dagligt indfinde mig ved politiet. Også det holdt op. Men siden var jeg under Gestapo-opsyn i de 11 år, vi endnu var i Tyskland, hvor jeg fortsatte min præstegering."

Præst i nazitidens Tyskland Omkring Anden Verdenskrigs udbrud i 1939 blev Liepelt indkaldt til hæren. Efter nogle få uger blev han dog fritaget for militærtjeneste efter indsigelse fra Oberkirchenkollegium (BP). Ifølge sønnen Frithjof hjalp det også, at hans far var blind på det højre øje. Som krigen skred, frem fik Liepelt et større og større område at tage vare på som præst, idet så at sige alle præstekollegaerne var blevet indkaldt til krigstjeneste. Han var del af Bekendelseskirken og lod den holde gudstjenester i kirken i Sagan.

Under krigen havde familien nær kontakt med den danske præst Erik Christensen, som var formand for KFUM's krigsfangehjælp og drog omsorg for de allieredes krigsfanger i Tyskland. Han døbte også en ung jødisk kvinde. Efterfølgende tog hun sit eget liv på grund af forfølgelser. Politiet fandt hendes dødsattest, og Erik Christensen blev efter et længere fængselsophold udvist af Tyskland. Familien Liepelt var under mistanke for, at dåben havde fundet sted i deres hjem, hvilket ikke var tilfældet.

Den 11. april 1944 bombede de allierede byen Sorau. Bomber faldt lige uden for præstegården, som blev beskadiget. Den 10-årige søn, Frithjof, som sad i et vindue og kikkede

Fra venstre: Else Marie Liepelt (1909-1991), Karlheinz Liepelt (1906-1990), Angelika (født 1939), Frithjof (født 1933) og Rosemarie (født 1935). – Billedet er fra Frithjofs og Rosemaries konfirmation i 1949.

på, forblev dog uskadt, hvilket i familiens historie blev betragtet som et under.

Liepelt skrev senere, at de dramatiske begivenheder i forbindelse med anklagen for landsforræderi og omstændighederne omkring den jødiske kvindes dåb og død mere end noget bidrog til, at de i 1949 tog imod Israelsmissionens kald til tjeneste blandt jøder.

Flugten fra Sorau-Sagan

Den 13. februar 1945 er også indprentet i familien Liepelts livshistorie og huskes tydeligt af deres tre nulevende børn, nu pensionister. Flugten fra Sorau-Sagan var da også dramatisk.

Den Røde Hær var fra øst kommet til Sorau, og indbyggerne begyndte at flygte mod vest. Således også præstefamilien Liepelt. Bestemmelsesstedet var i første omgang byen Forst, 42 kilometer vest for Sorau, hvor pastor Liepelts mor, søster og moster boede.

Ved 13-tiden drog først hushjælpen Lotti Schmidt og den 11-årige Frithjof vestover med en trækvogn med bl.a. kirkebøgerne. Kort tid efter forlod den resterende familie Sorau – med to cykler til at transportere deres bagage. Efter 12 kilometer var fru Liepelt så udmattet, at hun og døtrene Elsemarie og Angelika måtte efterlades i en landsby. Liepelt fortsatte på cykel vestpå, og først efter yderligere 13 kilometer fandt han i flygtningestrømmen hushjælpen og Frithjof.

Hushjælpen valgte at fortsætte med trækvognen mod byen Forst i vest, hvilket også lykkedes for hende. Liepelt og Frithjof måtte den aften tilbage mod øst – til krigszonen – for at blive genforenet med den øvrige familie.

I aftenmørke og slud slingrede de tilbage på én cykel mod øst med russiske bombefly over sig og tyske panservogne på vejen. Foran sig så de deres by Sorau i flammer. Ved 21-tiden så de et lysende inferno bag sig. Først senere fik de at vide, at det var Dresden, der var blevet bombet af de allierede.

Under over under

Det hele sættes i relief af, at danske venner i Tyskland otte dage før flugten fra Sorau havde tilbudt familien transport til Dresden, hvor de kunne bo i bydelen Altstadt hos venner. Pastor Liepelt ønskede ikke at forlade sin menighed, og fru Liepelt ønskede ikke, at familien skulle adskilles. Netop den nat blevet bydelen Altstadt i Dresden jævnet med jorden af de allieredes bomber. Af de ikke befandt sig dér, betragtes i familiehistorien også som et under.

Efter en udmærket flugt ankom familien den 24. februar 1945 til Vildbjerg – til fru Liepelts barndomshjem. Snart efter var den tyske flygtning Liepelt præst for tyske flygtninge i Danmark (se spalten til venstre).

"HERRE GUD er det Dem?"

I foråret 1973 i Nice havde Liepelt en dag stiftet et nyt bekendtskab. Han skriver:

"Mærkeligt nok: allerede næste dag mødtes vi i byen. Vi var forbavsede begge to. Men min nye bekendt kom først til orde og råbte på gaden:

"HERRE GUD er det Dem?" – 'Nej', svarede jeg, det er jeg ikke, jeg er kun GUD's tjener'. Så lo vi begge."

I Algeriet opererede pastor Liepelt under navnet "Mission Danaise" (Den Danske Mission). Det gav ham mange kontakter til jøder, da Algeriets jøder – syv år efter krigen - ikke havde glemt, hvad danskere havde gjort for jøder under Anden Verdenskrig. Men intet luskeri. Jøder skulle vide, hvad han stod for.

Missionær Liepelt – kontakter og ringvirkninger

Familien Liepelt ankom til Algeriet i efteråret 1952 uden at kende nogen jøder eller jødekristerne – og uden et sted at bo. De boede på hotel de første fire uger. Herefter fik de en lejlighed igennem en "tilfældig" kontakt, hvilket sønnen Frithjof medvirkede til. Lejligheden kaldte de "missionsstation". Møbler til lejligheden købte de hos jøder. De knyttede også til hos deres børns studiekammerater og deres forældre. "Altid fik vi nye forbindelser," skrev Liepelt senere. Nuvel, forbindelser kommer sjældent af sig selv. Forbindelser skal opsøges, og det gjorde Liepelt bl.a. ved at være dér, hvor jøder befandt sig, også i synagogen.

Først og fremmest delte han evangeliet med de "bekendtskaber", han op søgte og fik. Her et par eksempler. At mange naturligvis afviste ham, hører også med til historien.

Bekendtskaber gennem synagogen – men rene linjer

Fra første begyndelse gik Liepelt i synagogen til gudstjeneste og til foredrag i jødiske foreninger i byen Algier. Hermed stiftede han bekendtskab med jøder.

Men helt tilfældes var han ikke med sig selv. Han havde jo fået et kald til at bringe evangeliet til jøder. Men der skulle ikke være noget hemmelighedskræmmeri ved det. Men hvis han åbent fortalte rabbinerne om sit forehavende, var der fare for, at hans arbejde sluttede, før det var begyndt. Alligevel gjorde han det.

Efter at have deltaget i flere jødiske gudstjenester ventede han en sabbat uden for synagogen på rabbineren, præsenterede sig og takkede ham for de prædikener, han indtil nu havde hørt, hvorefter han tilbød rabbineren en brochure med titlen *De mes-*

sianske forjættelser i Det Gamle Testamente og deres opfyldelse i Det Nye Testamente. "Overrabbineren tog imod den," skriver Liepelt, "og vi sagde: På grund af en lejlighed var mere rolig, thi fra nu måtte den jødiske menighed nok blive orienteret om os."

Og det blev til et gensyn med denne rabbiner. Efter et foredrag i en jødisk forening, mødte Liepelt rabbineren og hans kone. Hun spurgte: "Sig mig, hvad gør De i grunden her i Algeriet?" Inden Liepelt nåede at svare, sagde rabbineren til hende: "Du må vide, at han som præst bringer kirkens budskab til alle og enhver." Rabbinerens hustru inviterede kort tid efter Liepelt og hustru til indvielse af en stor sal for den jødiske menighed. Og igen: Her blev de introduceret for andre jøder. Nogle af disse blev deres venner. Familien Liepelt deltog fx i Hanukka-festen hos dem, og de i julefesten hos Liepelts.

Ekkoet fra en sang – og familien Berreby

Ved en fødselsdagsfest i et jødisk hjem oplevede familien Liepelt at en jøde ved navn Berreby oplæste et digt, han selv havde skrevet, men som Liepelt mente var fuldt af blasfemi. Liepelt var fristet til at forlade selskabet under protest. Men i stedet svarede han igen ved at bede om lov til, at familien sang en fransk salme. Liepelt beretter at "gudsbespotteren" og hans familie senere fandt vej til Kristus: "vejen var lang og mærkelig, men fruen fortalte os, at vi havde været den første anledning med vor salmesang, ekko'et tonede videre i hjertet."

Berreby blev senere tilknyttet et missionselskab. Efterkommere af slægten har været en del af den messianske bevægelse og også virket i Danmark og Israel. Organisationen Dansk-Jødisk Venskab har således støttet Marthe Ber-

reby arbejde i Jerusalem..

Distribuering af Nytestamente

På et tidspunkt modtog Liepelt en stor forsendelse af Nytestamenter på hebraisk-fransk. De blev naturligvis tilbudt venner. Andre fik han opstillet på byens biblioteker.

Han forsøgte også at sælge disse Nytestamenter til antikvariater. I et af dem fik han to franc per eksemplar. Nogen tid senere kom han tilbage og spurgte, om de havde hebraiske bøger. De viste ham så et Nytestamente, som kostede otte franc! At det netop var et af de eksemplarer, han selv tidligere havde solgt til antikvariatet, fremgik af missionens stempel, han havde sat i bogen. For at den, der købte det, kunne komme i kontakt med missionen, dersom vedkommende ønskede det.

"Hvor mange har I omvendt?"

I et tilbageblik på sit liv skrev Liepelt i 1975 følgende: "Flere gange blev vi spurgt: Hvor mange har I omvendt? Vort svar er: Vi kunne ikke omvende en eneste, men det kan Guds ånd. Måske vil den ene eller anden nu spørge os: Hvad er resultatet af jeres gerning? Da vil vi svare: Vi ved det ikke, men vi ved, at der står i Bibelen om Guds ord 'mit ord, det som går ud af min mund, det skal ikke vende tomt tilbage' (Esajas 55 v. 11)."

Om end antallet af "omvendte" sandsynligvis har været lille, har det været nogle ringvirkninger af pastor Liepelts og hans families vidnesbyrd, som der på denne side er givet nogle eksempler på, og som ikke skal underkendes. I mission er det nemlig sådan, at den, der sår, ikke altid selv får lov til at høste.

Fotografen Marcel – kaldet "Jesus"

Efter at have været i Algeriet et stykke tid fik Liepelt et praj om at opsøge en jødisk familie, som havde en fotoforretning. I halvandet år besøgte han næsten ugentligt fotografen Marcel Schetrit og indbød mange gange familien til at deltage i missionens møder. Men til ingen nytte. Efter halvandet år var Liepelt ved at give op. Men så dukkede familien Schetrit endelig op til et møde. Som Liepelt skriver: "De kom – som de fortalte os senere – af nysgerrighed, derefter af sympati og så af interesse for Guds ord og til sidst af kærlighed til Jesus Kristus."

Og Liepelt fortsætter: "De blev med tiden vore gode venner. Fotografen sagde til mig, at han ville være gået sin vej, hvis jeg fra første begyndelse havde fortalt ham om Jesus Kristus korsfæstet. Men da han lidt efter lidt blev ført hen til Messias ud fra Det gamle Testamente, kom han til sandheds erkendelse. Men det tog sin tid."

Efter et par års forløb bad Marcel om at blive døbt. Det kunne nu ikke gå hurtigt nok.

Dåb julenat

I 1957 fejrede familien Schetrit og andre jøder juleaften i Liepelts hjem. Marcel trak ved afslutningen pastor Liepelt til side og sagde, at han ville døbes. Liepelt mente nu nok, at dåben kunne udsættes til nytår, men Marcel insisterede på, at han ville døbes denne julenat. Og det blev han så. Efter at have modtaget dåben udbrød Marcel: "Tror I ikke, at Guds engle glæder sig med os?"

Marcel's dåb var ved at splitte familien. Men to år efter – også juleaften – meddelte Marie, Marcell's kone, overraskende, at hun var rede til dåb. Det efterfølgende år modtog deres søn, Paul, dåben – også juleaften.

"Min kære Jesus"

I den bydel, hvor Marcel boede og havde sine fotoforretning, blev han kaldt "Jesus" på grund af vidnesbyrdet, han aflagde, eller rettere sagt: som Jesu efterfølger.

Når Marcel fx gjorde civilforsvarstjeneste, læste han undertiden op af Bibelen for sine kammerater i vagtsuen. Trods hån og spot fortsatte han at vidne. Engang modtog han et åbent brevkort fra en kammerat, som tidligere havde spottet ham. Brevkortet begyndte med ordene "Min kære Jesus ..."

Denne kammerat, Roland Kersenti, introducerede Marcel for pastor Liepelt. Roland kom til tro og blev et vidne for andre, også sin familie. Efterfølgende kom hans kone, hans bedstemor og mor til tro på Jesus.

Familien Schetrit blev til stor hjælp og opmuntring for Liepelt i Algier. Marcell's fotobutik blev en slags ny "missionsstation", hvor der også undertiden blev afholdt møder, bl.a. under Liepelts ferier. Familien Schetrit flyttede senere til Paris.

Også i Paris fortsatte Marcel sit vidnesbyrd om Jesus.

